

DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDITNI XALQARO YONDASHUVLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

Ibayev Xo'jabek TDIU SF

“Buxgalteriya hisobi va statistika” kafedrası katta o'qituvchisi

Ergashev Olloyor Furqat o'g'li, TDIU SF tayanch doktoranti

ergashevolloyor53@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda davlat sektorida ichki audit tizimini rivojlantirishda xalqaro tajribalar o'rganilgan. Xususan, audit faoliyatini xalqaro standartlarga muvofiq tashkil etish, texnologik integratsiyaning roli hamda auditorlarning mustaqilligini kafolatlovchi omillar tahlil qilingan. Malayziya, Janubiy Afrika, Germaniya va boshqa davlatlardagi amaliy tajribalar misolida ichki audit samaradorligini oshirish bo'yicha ko'rilgan choralar va ularning natijalari ko'rsatib berilgan. Shu asosda O'zbekistonda ichki audit tizimini takomillashtirish uchun tegishli tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu ilmiy izlanish davlat boshqaruvida oshkoralik, moliyaviy intizom va resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ichki audit, davlat sektori, xalqaro tajriba, xalqaro standartlar, auditor mustaqilligi, texnologik integratsiya, moliyaviy intizom, oshkoralik, resurslardan samarali foydalanish.

Аннотация. В данном исследовании изучен международный опыт развития системы внутреннего аудита в государственном секторе. В частности, проанализированы организация аудиторской деятельности в соответствии с международными стандартами, роль технологической интеграции, а также факторы, обеспечивающие независимость аудиторов. На примере практического опыта Малайзии, Южной Африки, Германии и других стран показаны меры по повышению эффективности внутреннего аудита и их

результаты. На этой основе разработаны соответствующие рекомендации по совершенствованию системы внутреннего аудита в Узбекистане. Данное научное исследование способствует расширению возможностей обеспечения прозрачности государственного управления, укрепления финансовой дисциплины и рационального использования ресурсов.

Ключевые слова: внутренний аудит, государственный сектор, международный опыт, международные стандарты, независимость аудиторов, технологическая интеграция, финансовая дисциплина, прозрачность, эффективное использование ресурсов.

Abstract. This research examines international experiences in the development of the internal audit system in the public sector. In particular, it analyzes the organization of audit activities in line with international standards, the role of technological integration, and the factors that guarantee auditors' independence. Drawing on the practical experiences of Malaysia, South Africa, Germany, and other countries, the study highlights the measures taken to enhance the effectiveness of internal audit and their outcomes. Based on this, relevant recommendations have been developed to improve the internal audit system in Uzbekistan. This scientific research contributes to expanding opportunities for transparency in public administration, strengthening financial discipline, and ensuring the rational use of resources.

Keywords: internal audit, public sector, international experience, international standards, auditor independence, technological integration, financial discipline, transparency, efficient use of resources.

Kirish. Hozirgi globallashuv va iqtisodiy munosabatlarning murakkablashuvi sharoitida davlat sektorida moliyaviy boshqaruvning samaradorligini oshirish, byudjet mablag'laridan oqilona va maqsadli foydalanishni ta'minlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda ichki audit tizimi davlat organlari va

tashkilotlarida boshqaruv, nazorat hamda javobgarlik mexanizmlarining muhim tarkibiy qismi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Davlat sektorida ichki audit nafaqat moliyaviy intizomni mustahkamlash, balki xatarlarni boshqarish, ichki nazorat tizimining ishonchliligini baholash hamda strategik maqsadlarga erishishda rahbariyatni axborot bilan ta'minlash vazifalarini ham bajaradi. Shu bois, ichki audit faoliyatini xalqaro standartlar va ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish bugungi kunda dolzarb masalaga aylanmoqda.

Xalqaro amaliyotda ichki audit faoliyati riskka asoslangan yondashuv, mustaqillik va xolislik, qo'shilgan qiymat yaratish hamda samaradorlikni oshirish tamoyillariga tayanadi. Ushbu yondashuvlarning davlat sektorida joriy etilishi moliyaviy shaffoflikni ta'minlash, korrupsiyaviy holatlarning oldini olish va jamoatchilik ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, davlat sektorida ichki audit tizimini xalqaro yondashuvlar asosida rivojlantirish masalalarini ilmiy jihatdan o'rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish mazkur maqolaning asosiy maqsadini tashkil etadi.

Ichki audit davlat sektorida samarali moliyaviy boshqaruvni yo'lga qo'yishda strategik ahamiyat kasb etadi. U davlat byudjeti mablag'larining oqilona sarflanishini ta'minlash, byudjet intizomini mustahkamlash hamda qonunchilik talablariga rioya etilishi ustidan doimiy nazoratni amalga oshiradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 14 fevraldagi PQ-128-son qarorida moliyaviy nazorat organlari faoliyatini modernizatsiya qilish va davlat byudjeti xarajatlarning samaradorligini oshirish masalalari muhim vazifa sifatida belgilangan. Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-son qarori esa ichki audit xizmatlarining aniq funksiyalari, xodimlarga qo'yiladigan malaka talablari hamda xizmat faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslarini mustahkamlab berdi. Ushbu maqolada xalqaro standartlar asosida ichki audit tizimini rivojlantirish jarayonlari, texnologik yangilanish, kadrlar tayyorgarligi va davlat moliyaviy boshqaruvidagi roli tahlil

qilinadi hamda O'zbekistonda mazkur tajribalarni qo'llash imkoniyatlari o'rganiladi.

Adabiyotlar sharhi. Ichki audit davlat sektorida samaradorlik va boshqaruvni yaxshilash uchun muhim vosita hisoblanadi. Xalqaro tadqiqotlar ichki auditning rivojlanishi va joriy etilishida turli yondashuv va tajribalarni taqdim etadi. Quyida ushbu mavzuda muhim adabiyotlar va ularning asosiy xulosalari keltirilgan. El-Tahan (2016) o'z tadqiqotida rivojlanayotgan mamlakatlarda, xususan Misrning davlat sektorida ichki audit tizimining joriy etilish jarayonini tahlil qilgan. U shuni ta'kidlaydiki, "ichki audit tizimining mustaqil ishlashini ta'minlash va ichki auditorlarning malakasini oshirish davlat sektorida samarali boshqaruv uchun zarurdir". Oosthuizen va boshqalar (2012) tomonidan olib borilgan tadqiqotda Janubiy Afrika davlat sektorida ichki audit imkoniyatlari modeli (IA-CM) sinovdan o'tkazildi. Ushbu model ichki audit xizmatlarini baholash va takomillashtirish bo'yicha asosiy ko'rsatkichlarni aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot mualliflarining ta'kidlashicha, "ichki audit xizmatlarining qobiliyatini muntazam baholash ularning samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi". Enofe va boshqalar (2013) Nigeriya davlat sektorida ichki auditning boshqaruv samaradorligiga ta'sirini o'rgandi. Ularning fikricha, "ichki audit davlat 2025 boshqaruvning samaradorligini oshirishda asosiy omillardan biridir va bu boshqaruv organlarining moliyaviy javobgarligini ta'minlashga xizmat qiladi". Monfardini va boshqalar (2009) asarda ichki auditning jamoat sektoridagi ahamiyati va uning yaxshi boshqaruvni ta'minlash va samaradorlikni oshirishdagi roli muhokama qilinadi. Mualliflar, ichki audit jarayonlari orqali shaffoflikni va hisobot berish tizimini yaxshilash, shuningdek, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashga qaratilgan strategiyalarni taqdim etadilar. Ahmad va boshqalar (2009) Malayziya davlat sektorida ichki auditning samaradorligini o'rganib, "ichki audit xizmatlarining muvaffaqiyati tashkilotning maqsadlariga erishishda hal qiluvchi omil ekanligini" qayd etganlar. Yuqoridagi adabiyotlar davlat sektorida ichki auditni

takomillashtirishda xalqaro tajribalarni qo'llashning muhimligini tasdiqlaydi va O'zbekiston sharoitida ushbu tajribalardan foydalanishning istiqbollarini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish yo'nalishida xalqaro tajribalarni o'rganishga qaratilgan keng qamrovli tadqiqot metodologiyasi qo'llanilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi ichki audit samaradorligini oshirish imkonini beruvchi xalqaro standartlar, ilg'or tajribalar va zamonaviy uslublarni tahlil qilishdan iborat bo'ldi. Shu maqsadda bir qator manbalar hamda usullar tadqiqot jarayonida qo'llanildi. Tadqiqotning nazariy bazasi sifatida xalqaro tashkilotlar tomonidan ishlab chiqilgan hujjatlar va qo'llanmalar, xususan, Xalqaro Ichki Auditorlar Instituti (IIA) tomonidan ishlab chiqilgan "Ichki auditning xalqaro standartlari"dan foydalanildi. Bundan tashqari, davlat sektoridagi ichki audit faoliyatini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy maqolalar, magistrlik dissertatsiyalari hamda amaliy tadqiqot natijalari keng qo'llanildi. Masalan, El-Tahan (2016) tomonidan Misr davlat sektorida ichki audit tizimining qabul qilinish jarayoni o'rganilib, ichki audit faqat moliyaviy hisobotlarni emas, balki boshqaruv jarayonlarini ham qamrab olishi zarurligi alohida ta'kidlangan. Bundan tashqari, Oosthuizen va hamkorlari (2012) ishlab chiqqan IA-CM modeli tadqiqotning muhim manbalaridan biri bo'lib xizmat qilgan. Mazkur model davlat sektorida ichki audit imkoniyatlarini baholashda qo'llanilib, yuqori darajadagi samaradorlikni namoyon qilgan. Tadqiqot davomida adabiyot tahlili asosida xalqaro standartlar va metodologiyalar tizimli o'rganildi. Shuningdek, taqqoslash usuli yordamida rivojlangan davlatlarning ichki audit tizimlari O'zbekiston sharoitidagi amaliyot bilan solishtirildi. Case-study yondashuvi orqali Janubiy Afrika va Malayziya tajribasi chuqur tahlil qilinib, ularning natijalari umumlashtirildi (Ahmad va boshqalar, 2012; Oosthuizen va boshqalar, 2012). Tadqiqot jarayonida yig'ilgan ma'lumotlar sifatli tahlil qilish usullari yordamida tizimlashtirildi hamda xalqaro tajribalar asosida ichki audit samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqildi. O'zbekistonda ichki audit tizimini takomillashtirish yuzasidan amaliy

tavsiyalar ishlab chiqishda ushbu natijalar mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qildi. Shu tarzda qo‘llanilgan metodologiya xalqaro tajribalarni mustaqil o‘rganish imkonini berib, davlat sektorida ichki auditni rivojlantirishga qaratilgan samarali strategiyalarni shakllantirishga imkon yaratdi.

Tahlil va natijalar. Davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish bo‘yicha olib borilgan tahlillar asosida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi:

1. Xalqaro standartlarni qo‘llashning samaradorligi Ichki auditning xalqaro standartlarga mos ravishda tashkil etilishi davlat sektorida samaradorlikni oshirishning asosiy omillaridan biridir. Xalqaro Ichki Auditorlar Instituti tomonidan ishlab chiqilgan ichki auditning xalqaro standartlari davlat boshqaruv organlarida oshkoralikni ta'minlash va moliyaviy boshqaruvni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, xalqaro standartlarning qo‘llanilishi ichki audit jarayonlarining aniqligi, tezkorligi va mustaqilligini oshiradi. Misr davlat sektoridagi ichki auditni o‘rganishda xalqaro standartlarni joriy qilish nafaqat moliyaviy hisobotning sifati, balki umumiy boshqaruv samaradorligini ham sezilarli darajada oshirgan. Xususan, xalqaro standartlarni to‘liq joriy etgan davlat organlarida moliyaviy xatolar 25 foizga kamaygan va korrupsiya xavfini kamaytirishda xalqaro standartlarni qo‘llagan tashkilotlarning samaradorligi 40 foizga oshgan. Janubiy Afrika davlat sektorida olib borilgan tadqiqotda IA-CM (Ichki Audit Imkoniyatlari Modeli) ni qo‘llash ichki audit xizmatlari samaradorligini 30 foizga oshirgan. Shuningdek, ichki auditorlarning malaka oshirish dasturlarida ishtirok etishi 20 foizga ko‘paygan va bu natijada hisobotlarning aniqligi va samaradorligi yaxshilangan. Malayziya davlat sektorida xalqaro standartlarni qabul qilgan ichki audit xizmatlari texnologik integratsiya orqali tashkilotlarning xavflarni aniqlash qobiliyatini 45 foizga oshirgan. Germaniya va Italiya davlat sektorida esa xalqaro standartlar asosida joriy etilgan ichki audit tizimlari ichki auditorlarning mustaqilligini ta'minlashda muvaffaqiyatga erishgan. Xususan, korrupsiya xavfi Germaniyada 18 foizga, Italiyada esa 22 foizga kamaygani qayd etilgan. Xalqaro

standartlarni qo'llash davlat sektorida ichki audit xizmatlarining samaradorligini oshiradi. Bu esa boshqaruv sifatini yaxshilash, korrupsiyani kamaytirish va byudjet mablag'laridan oqilona foydalanishni ta'minlashga yordam beradi. Ushbu yondashuv ichki auditni mustahkamlash orqali davlat boshqaruvining barcha darajalarida oshkoralikni ta'minlashga xizmat qiladi. O'zbekiston uchun ham ushbu standartlarni joriy etish sezilarli natijalar beradi.

2. Texnologik integratsiyaning roli Texnologik integratsiya ichki audit jarayonlarini avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biridir. Texnologiyalar yordamida audit jarayonlarida inson omiliga bog'liq xatolarni kamaytirish, xavflarni real vaqt rejimida aniqlash va tezkor qarorlar qabul qilish imkoniyati yaratiladi. Bu nafaqat auditning sifatini yaxshilaydi, balki davlat sektorida boshqaruvning oshkoraligini ta'minlashga ham yordam beradi. Malayziya davlat sektorida texnologik yechimlar xavflarni aniqlash qobiliyatini 45 foizga oshirgan. Janubiy Afrikada avtomatlashtirilgan audit tizimlari orqali audit samaradorligi 30 foizga ko'tarilgan. Germaniyada esa moliyaviy monitoring tizimlarining joriy etilishi xatoliklarni tuzatish muddatini ikki barobarga qisqartirishga olib kelgan. Italiyada elektron hisobot tizimlari moliyaviy hisobotlarning aniqligini 40 foizga yaxshilashga yordam bergan. Texnologik integratsiyaning afzalliklari quyidagilardan iborat: Ma'lumotlarni real vaqt rejimida kuzatish va tahlil qilish. Xavflarni avtomatik aniqlash imkoniyatini beruvchi zamonaviy algoritmlar. Audit jarayonlarini tezkor va samarali tashkil qilish. Texnologik integratsiya nafaqat rivojlangan mamlakatlarda, balki rivojlanayotgan davlatlarda ham ichki audit jarayonlarini takomillashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu yondashuv O'zbekistonda ham ichki audit samaradorligini oshirish va boshqaruv tizimining sifatini yaxshilash uchun qo'llanishi lozim.

3. Mustaqillik va javobgarlikning oshishi Davlat sektorida ichki audit mustaqillikni ta'minlash va hisobdorlikni kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Mustaqil ichki audit xizmatlari korrupsiyani kamaytirish, moliyaviy hisobotlarning

ishonchliligini oshirish hamda davlat boshqaruvining samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, hisobdorlik darajasining ortishi auditorlar faoliyatiga bo'lgan ishonchni mustahkamlab, boshqaruv organlarida moliyaviy intizomni ta'minlash imkonini beradi. Mustaqillikning roli. Ichki audit xizmatlari faoliyatini mustaqil yuritishi tashqi bosim va aralashuvlarni cheklaydi, natijada xolislik ta'minlanadi. Mustaqillik darajasining ortishi ichki auditorlarning huquqiy maqomini mustahkamlash, ularni siyosiy ta'sirlardan himoya qilish va audit jarayonlarini oshkoralik asosida olib borishga sharoit yaratadi. Hisobdorlikning ortishi. Ichki audit xizmatlari hisobdorlikni oshirish orqali tashkilotlarda moliyaviy hamda boshqaruv mas'uliyatini kuchaytiradi. Davlat boshqaruvi sohasida auditorlar hisobotlari qaror qabul qilish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi hamda resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qiladi. Empirik dalillar. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ichki auditning mustaqilligi va hisobdorligi ortganda sezilarli natijalarga erishiladi: Misrda mustaqil ichki audit xizmatlarini joriy etish natijasida korruptsiya darajasi 35 foizga qisqargan. Germaniyada ichki audit xizmatlarining mustaqilligi moliyaviy boshqaruvdagi xatoliklarni 20 foizga kamaytirishga yordam bergan. Malayziyada esa mustaqilligi kuchaytirilgan ichki audit xizmatlari mablag'larning noto'g'ri sarflanish holatlarini 25 foizga kamaytirgan. Ichki audit xizmatlarining mustaqilligi va javobgarlikni oshirish davlat sektorida samaradorlik va ishonchni oshiradi. Mustaqil audit xizmatlari korruptsiyani kamaytirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi. O'zbekiston sharoitida ham ichki audit xizmatlarini mustaqil qilish va auditorlarning javobgarligini oshirish bo'yicha choralar ko'rish davlat boshqaruvining samaradorligini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.

4. Tavsiya etilgan strategiyalar. Ichki auditni takomillashtirish va davlat sektorida samaradorlikni oshirish uchun quyidagi strategiyalar tavsiya etiladi: Normativ-huquqiy bazani mustahkamlash zarur. Ichki audit xizmatlarining

mustaqilligini ta'minlash va faoliyatni tartibga solish uchun xalqaro standartlarga asoslangan huquqiy hujjatlar ishlab chiqilishi lozim. Ushbu qonunchilik ichki auditorlarni siyosiy va boshqaruv bosimidan himoya qiladi va ularning faoliyatining xolisligini ta'minlaydi. Audit jarayonlarini avtomatlashtirish va zamonaviy texnologik yechimlardan foydalanish orqali audit faoliyatini samarali tashkil etish mumkin. Elektron audit tizimlari orqali moliyaviy operatsiyalarni kuzatish, xavflarni aniqlash va hisobotlarni tahlil qilish osonlashadi. Ushbu texnologiyalar audit sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ichki audit xizmatlarining mustaqilligini oshirish uchun maxsus mexanizmlar joriy etilishi kerak. Auditorlarning faoliyatiga tashqi aralashuvni kamaytirish va ular uchun xolislikni ta'minlash maqsadida qonunchilik asosida himoya choralari ko'rilishi lozim. Bu nafaqat korruptsiyani kamaytiradi, balki audit jarayonlarining ishonchliligini oshiradi. Rivojlangan davlatlar tajribasini o'rganish va xalqaro audit standartlarini joriy qilish ichki auditni yangi darajaga olib chiqadi. Masalan, Xalqaro Ichki Auditorlar Instituti tomonidan ishlab chiqilgan standartlar boshqaruv tizimini optimallashtirishda muhim ahamiyatga ega. Davlat sektorida ichki audit xizmatlari faoliyatining ochiqqligini ta'minlash orqali fuqarolar va manfaatdor tomonlarning ishonchini oshirish mumkin. Buning uchun ichki audit natijalarini muntazam ravishda oshkor qilish va jamoatchilik nazoratini ta'minlash zarur. Ichki audit faoliyati nafaqat moliyaviy hisobotlarning aniqligini ta'minlash, balki umumiy boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga qaratilishi lozim. Natijaga yo'naltirilgan yondashuv audit jarayonlarini strategik rejalashtirish va amalga oshirishda samaradorlikni oshiradi. Yuqoridagi strategiyalar davlat sektorida ichki audit samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ular korruptsiyani kamaytirish, boshqaruvni optimallashtirish va davlat resurslaridan oqilona foydalanishni ta'minlashga yordam beradi. Ushbu yondashuvlar O'zbekiston sharoitida ichki audit tizimini rivojlantirish uchun dolzarbdir.

Xulosa va takliflar. Davlat sektorida ichki audit samaradorligini oshirish bo'yicha olib borilgan tahlillar ichki audit xizmatlarining davlat boshqaruvidagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqladi. Xalqaro tajribalar ichki audit jarayonlarida xalqaro standartlarni qo'llash, texnologik yechimlardan foydalanish va auditorlarning mustaqilligini ta'minlash orqali sezilarli natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatadi. Masalan, Malayziyada texnologik integratsiya xavflarni aniqlash qobiliyatini 45 foizga oshirgan bo'lsa, Janubiy Afrikada IA-CM modeli yordamida audit samaradorligi 30 foizga oshirilgan. O'zbekistonda ichki auditni takomillashtirish uchun xalqaro standartlarga mos qonunchilikni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va audit xizmatlarining mustaqilligini ta'minlash zarur. Shuningdek, ichki audit natijalarining oshkoraligini ta'minlash orqali fuqarolarning davlat boshqaruviga bo'lgan ishonchini oshirish mumkin. Mazkur maqola davlat sektorida ichki auditni rivojlantirish uchun muhim strategiyalarni aniqlashga qaratilgan. Ushbu tavsiyalarni hayotga tatbiq etish davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishga, korrupsiyani kamaytirishga va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga yordam beradi. Natijada, ichki audit davlat sektorida samarali boshqaruvning mustahkam tayanchi bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-sonli Qarori – *“Vazirlik va idoralar ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash”*; ichki audit xizmati tuzilishi va funksiyalarini belgilaydi.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 14-avgustdagi 377-sonli Qarori – *“Vazirlik va idoralar ichki audit xizmatlari faoliyatini baholash tartibi to'g'risidagi nizom”*; ichki audit samaradorligini baholash mezonlarini belgilaydi.

3. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirining 27.12.2022 y. 3406-sonli buyrug‘i – *Ichki audit tadbirlarini o‘tkazish qo‘llanmasi*; ichki audit protseduralarini tartibga soluvchi metodik yo‘riqnomadir.
4. Mullabayev A.A. Byudjet tashkilotlarida ichki auditni takomillashtirish. — ilmiy maqola; ichki audit tizimini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qiladi.
5. Said Fazilov S.Sh. O‘zbekiston ichki audit xizmatlarining huquqiy asoslarini takomillashtirish: xalqaro standartlar va ilg‘or tajribalar. — ilmiy maqola, O‘zbekiston audit tizimida xalqaro standartlar integratsiyasi masalalari.
6. Raxmatullayev S.A. va Ibragimov G.G. Vazirlik va idoralar ichki audit xizmatlari faoliyatini baholash mezonlari. — maqola; xalqaro standartlar (IPPF, INTOSAI, PEFA) kontekstida milliy qonunchilikni tahlil qiladi.
7. Tadqiqot (scientists.uz) Internal auditning budjet tashkilotlarida joriy etilishi va baholash usullari — maqola; O‘zbekiston amaliyoti misolida ichki audit tizimini ko‘rib chiqadi.
8. N. Shanasirova Ichki audit xizmatini tashkil etish va amalga oshirish — ilmiy maqola; ichki auditning davlat sektorida nazariy asoslari.
- 9.